

**TIL VA ADABIYOT
TA'LIMI**

“Filologiya va pedagogika”
ilmiy-metodik jurnali
Oliy attestatsiya komissiyasi
Rayosatining 2024-yil 30-noyabrdagi
364/5-qarori bilan
10.00.00 – Filologiya va
13.00.00 – Pedagogika fanlari
bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari
(PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini
chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy
nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

**2025-yil
14 (18)-son**

e-ISSN 3060-4885

FILOLOGIYA VA PEDAGOGIKA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNALI

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ
ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА ДОШКОЛЬНОГО И
ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

ФИЛОЛОГИЯ И ПЕДАГОГИКА

PHILOLOGY AND PEDAGOGY

SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL
ELECTRONIC JOURNAL OF THE
MINISTRY OF PRESCHOOL AND
SCHOOL EDUCATION
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Ushbu sonnda

Shavkat rahmon
she'riyatida oksimoron
qo'llanilishi

27
bet

Sharq va G'arb
orasidagi ustoz-shogird
an'anasi

71
bet

Navoiy manob-
holotlarida
zullisonaynlik va
ko'ptillilik masalalari

76
bet

Развитие
аналитического
мышления студентов на
практических занятиях
по предмету «Общее
языкознание»

117
bet

TIL VA ADABIYOT TA'LIMI

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti Administratsiyasi
huzuridagi Axborot va
ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan 2024-yil
19-avgustda 360240-raqami
bilan davlat ro'yxatidan
o'tkazilgan.

2025-yil
14 (18)-son

e-ISSN 3060-4885

MAS'UL MUHARRIR
Nargiza Sotvoldiyeva

MUHARRIRLAR:
Shahobiddin Rasulov
Najmiddin Ermatov
Emma Torosyan
Shaxina Muxamedjanova
Muxlisa Do'stmuhamedova

SAHIFALOVCHI
Gulnoza Valiyeva

Tahririyat manzili:
100011, Toshkent shahri
Navoiy ko'chasi 30-uy.
Telefon: (55) 510-28-44,
(77) 358-57-67
e-mail: til_adabiyot@umail.uz
vab-sayt: www.tilvaadabiyot.uz

Materiallar
@FilologiyaPedagogikaBot
orqali qabul qilinadi.

Elektron jurnal 28.11.2025 da
nashr etildi.

MUASSIS
O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi
"Til va adabiyot ta'limi"
davlat korxonasi

FILOLOGIYA VA PEDAGOGIKA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNALI

TAHRIR HAY'ATI:

10.00.00 – FILOLOGIYA

E'zozxon Karimova
O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab
ta'limi vaziri

Farhod Boqiyev
O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab
ta'limi vaziri o'rinbosari

Azizbek Turdiyev
O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab
ta'limi vaziri o'rinbosari

Farrux Jabborov
"Til va adabiyot ta'limi" – "Преподавание языка и
литературы" –
"Language and literature teaching" jurnali bosh
muharriri

Baxtiyor Mengliyev
Toshkent Amaliy fanlar universiteti tadqiqotchi-
professori, filologiya fanlari doktori

Baxtiyor Doniyorov
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
Nurafshon filiali
professori, filologiya fanlari doktori

Anatoliy Lixodziyevskiy
O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti professori, filologiya fanlari doktori

Oksana Gibraltarskaya
O'zbekiston Milliy universiteti
professori, filologiya fanlari doktori

Sherzod Atamuradov
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

Ranusha Atayeva
O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi
universiteti katta o'qituvchisi, filologiya fanlari
bo'yicha falsafa doktori

Mohichexra Boltayeva
O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali dotsenti,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Muxtarbay Kurbanov
Nukus davlat pedagogika instituti dotsenti,
filologiya fanlari doktori

Iroda Nasimova
O'zbekiston Jurnalistika va ommaviy
kommunikatsiyalar universiteti katta o'qituvchisi,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

Dilmurod Teshaboyev
Farg'ona davlat universiteti boshlang'ich ta'lim
uslubiyati kafedrasida dotsenti, filologiya fanlari
doktori

Gulhida Ikromova
Farg'ona davlat universiteti boshlang'ich ta'lim
uslubiyati kafedrasida katta o'qituvchisi, filologiya
fanlari bo'yicha falsafa doktori

Aziza Axmedova

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi
o'zbek tili, adabiyoti va folklori instituti
katta ilmiy xodimi

13.00.00 – PEDAGOGIKA

Qozoqboy Yo'ldoshev
Toshkent Amaliy fanlar universiteti professori,
pedagogika fanlari doktori

Gulnora Mansurova
Toshkent davlat iqtisodiyot
universiteti dotsenti, falsafa fanlari doktori

Xadicha Muxitdinova
O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti professori,
pedagogika fanlari doktori

G'ofir Hamroyev
Toshkent Amaliy fanlar universiteti tadqiqotchi-
professori, pedagogika fanlari doktori

Sevara Ziyayeva
O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti dotsenti,
filologiya fanlari doktori

Indira Narkulova
O'zbekiston Respublikasi Jamoat
xavfsizligi universiteti katta o'qituvchisi,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

Abduvali Daminov
O'zbekiston Milliy universiteti
ijtimoiy fanlar fakulteti huquqiy fanlar kafedrasida
katta o'qituvchisi

Gulnoza Uzokova
Qarshi davlat universiteti professori,
pedagogika fanlari nomzodi

Lola Akramova
Toshkent davlat tibbiyot universiteti o'zbek tili va
xorijiy tillar, pedagogika kafedrasida dotsenti

Zulfiya Ortiqova
Farg'ona davlat universiteti boshlang'ich ta'lim
uslubiyati kafedrasida katta o'qituvchisi, pedagogika
fanlari bo'yicha falsafa
doktori

Pulotjon Qaxorov
Samarqand davlat universitetining
Urgut filiali dotsenti

Dilafroz Asqarova
Farg'ona davlat universiteti maktabgacha ta'lim
kafedrasida o'qituvchisi,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining
2024-yil 30-noyabrdagi 364/5-qarori bilan 10.00.00 – Filologiya va 13.00.00 – Pedagogika fanlari bo'yicha
doktorlik dissertatsiyalari (PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashr.

M U N D A R I J A

10.00.00 – FILOLOGIYA

Nasim Ochilov. Ma'naviy-axloqiy shaxs timsolining badiiy adabiyotda tasvirlanishi.....	4
Nafisa Karimova. "Adabiyot qoidalarida" ijodkorlik mavzusining yoritilishi	6
Ergash Boborajabov. Virtual olam jozibadorligiga qaramlikning davlat xizmatchilarida qaror qabul qilish samaradorligiga ta'siri	7
Jumagul Suvonova. Charos Boqiyeva. "Alpomish" dostonining mustaqillik davrida o'rganilishi	8
Abdullaxon Sulaymonov. Gulchehra Qo'lyiyeva. Ulug'bek Hamdam ijodida ramziylik ("Na'matak" asari misolida).....	10
To'lqin Allayorov. Tilshunoslik va adabiyotshunoslik rivojlanishida lingvopoetika fanining amaliy ahamiyati va dolzarbligi	11
Gulruh Ne'matova. Matbuotda turizm yo'nalishlarini targ'ib qilish va yoritish metodikasi	13
Shoira Islomova. Frazeologik birliklarning shevalardagi ifodasi.....	14
Shuxrat Lolayev. "Uloqda" hikoyasida tarixiylik tamoyili va ma'rifatparvarlik konsepsiyasi	16
Mahfuzaxon Xomidova. Intertekstuallikka lingvokulturologik yondashuv	17
Feruzha Hafizova. "Ayrishox" qissasida tabiat poetikasi va ramziy obrazlar talqini.....	19
Elyor Matchanov. Milliy identiklikning zamonaviy yapon adabiyotidagi ahamiyati	20
Parvina Nabiyeva. Dunyo assotsiativ tadqiqotlari tajribasi va o'zbek tilidagi assotsiativ maydon.....	22
Gulnoza Xushvaqtova. Badiiy asarlar tarjimalarida ekzotizmlar, realiyalar va ramzlarning lingvosemiotik vazifalari	24
Asqarali Madaliyev. Jadid adabiyotida milliy ma'rifat va sog'lom jamiyat konsepsiyasi	26
Dilovar Ibragimova. Shavkat Rahmon she'riyatida oksimoron qo'llanilishi	27
Aziza Xudoynazarova. Abduvali Musayev. G'afur G'ulom nasrining lingvopoetik mohiyati va ularni o'qitish jarayonidagi samarali yondashuvlar	29
Shaxnoza Norkulova. Ra'no Alimardanova. Alisher Navoiy asarlarining nomlari: tarjima, ta'rif va muvofiqlik	30
Нигора Абдурашитова. Сравнительный анализ русского и узбекского героического эпоса на примере «Слова о полку Игореве» и дастана «Алпамыш»	31
Адолат Бобо-Хожаева. Современные подходы в лингвистических исследованиях: цифровые методы анализа вторичных тюркских заимствований (арабизмов и персидизмов) в русском языке.....	32
Арзайым Ибрагимова. Диалектная вариативность существительных как источник стилистически маркированных фоновариантов на примере английского, русского и каракалпакского языков	34
Вероника Маткурбонова. Композиция системы образов в романе А.Б.Сальникова «Оккультрегер».....	36
Эльвира Минибаева. Анна Шереметьева. Основные единицы русской словообразовательной системы.....	37
Виктория Пулатова. Специфика образа протагониста в антиутопии Д.Лавгроува «Дни»	39
Шахло Рашидова. Переходность в классификации частей речи и феномен синкретизма	40
Зумрад Ахмедова. Гульчехра Давлятова. Знаки как элемент национальной культуры	42
Немат Сабиров. Путевые записки о Средней Азии XVIII – начала XIX века в русской литературной традиции	44
Валентина Хегай. Антропоцентризм русских пословиц с гендерной семантикой.....	45
Дильфуза Хусенова. Номинации человека в микроконтексте в узбекском и русском языках	47
Умида Юлбарсова. Наргиза Усанова. Прагматика благодарности и извинения в молодежном дискурсе.....	49
Mahfuza Muxtorova. Shafoat Termiziy she'riyatida badiiy san'atlarning o'рни.....	50
Ulug'bek Hamdamov. Kundaliklar haqida ayrim mulohazalar.....	52
Mohira Hayitova. Murakkab sport turlariga oid atamalarining leksik-semantik tahlili va ularga zamonaviy yondashuvlar	54
Bahora Sadikova. Italian tilida antonimlarning lingvosemantik tahlili	56
Jamoliddin Temirov. Maxmurning "Qissayi qishloqi xarobi Hapalak" she'ri tahlili	57
Umida Imomova. Lingvokulturologik kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy usullari	58
Akbar Ruziyev. Zamonaviy tilshunoslikda "sotsiopragmatika" tushunchasi va uning mohiyati.....	60
Farangiz Anvarova. Den Braun romanlari tarjimasidagi leksik muammolar.....	61
Shahnoza Abrayeva. Tibbiy morfemalarning nutqda namoyon bo'lish xususiyatlari va ularni semantik sinflarda tahlil qilish.....	64
Sadoqat Odilova. Bosh qahramon xarakterini ochishda ikkinchi darajali personajlarning funksional roli	66
Latofat Cho'lliyeva. Turk adabiyotshunosligida navoiy merosining o'rganilishi: yetakchi yo'nalishlar.....	68
Dilafuz Qalandarova. Sharq va G'arb orasidagi ustoz-shogird an'anasi.....	71
Shohista Erkinova. O'zbek xalq ertaklarida ijobiy xarakterdagi kampir obrazining badiiy talqini.....	72
Manzura Tuychiyeva. Xitoy va o'zbek tillarida zoonim frazeologik birliklarning milliy-madaniy xususiyatlari	74
Farruxbek Olim. Navoiy manoqib-holotlarida zullisonaynlik va ko'ptillilik masalalari	76
Nodira Musayeva. Reuters hamda Sinhua axborot agentliklari faoliyati (sayt tahlili misolida)	79
Nosir Mirjonov. Tibbiy diskursda atamalarining kognitiv modellari va ularning shakllanish dinamikasi.....	80
Ma'suma Mo'minova. Ruxshona Teshayeva. Alisher Navoiyning Shoh Garib Mirzoga bag'ishlab yozgan tarkibband marsiyasi tahlili.....	82
Nasiba Hasanova. Lexical-Semantic Classification of Anathematic Units in English and Uzbek Languages.....	84
Dildora SAFAROVA. Linguocognitive Interpretation of Ecological Units in English Literary Texts.....	86
Iroda Nasimova. Taqriz.....	88
Yuldash Ibragimov. Qoraqalpog'iston o'zbek shevalari leksikasining tadqiqi.....	89
Zamira Ibragimova. Qoraqalpog'iston o'zbek shevalariga turkiy tilli xalqlarning lingvomadaniy ta'siri.....	91
Shuxrat Abdullayev. O'zbek va qoraqalpoq tillarida "yurak" asosli frazemalarning uslubiy-semantik xususiyatlari	92

Mahliyo Pardayeva. O'zbek va ingliz tillarida so'z birikmalarining qiyosiy tipologiyasi: strukturaviy, kognitiv va konstruksion yondashuvlar asosida tahlil.....	94
Maxfuza Artikova. Ispan elektron gazeta sarlavhalarining lingvopragmatik xususiyatlari	95
Shamsiya Atoyeva. "Majolis un-nafois"ning Latifiy tazkirasiga ta'siri	97
J.O.Kaniyazova. Aytmatovshunoslik Qoraqalpog'istonda.....	99
Jaxongir Kenjabayev. Korpus lingvistikasi asosida sport terminlarining dinamik rivojlanish modeli.....	100
Azizbek Vosiljonov. Kompyuter lingvistikasida korpusshunoslik masalalari.....	102
Sevara Parmonova. Alisher Navoiy va Fariduddin Attor tazkiralarda Junayd Bag'dodiy zikri	103
Qurdosh Qahramonov. "Padarkush" dramasi g'oyaviy-badiiy motivlari.....	105

13.00.00 – PEDAGOGIKA

Muxlisa Usmonaliyeva. Xitoy tilida tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish strategiyalari	107
Laziz Gaffarov. Kasbiy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini boshqarish jarayonini takomillashtirish strategiyalari va istiqbollari	108
Shaxnoza Berdiyorova. Zamonaviy o'quv muhitida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish ommillari va ularning ta'limga ta'siri.....	110
Abdusalim Kenjaboyev. Kambag'allikni kamaytirishda sifatli ta'limning roli va davlat siyosati.....	111
Saodat Yuldosheva. Mumtoz asarlarni o'rganish va o'qitish masalalari	113
Xadicha Muxitdinova. O'quv topshiriqlari uzviyligini ta'minlash – o'quvchilarni mustaqil mushohada yuritishga o'rgatishning muhim omili	115
Lo'la Mullabaeva. Развитие аналитического мышления студентов на практических занятиях по предмету «Общее языкознание» ..	117
Nargiza Nasyrova. Игровые технологии как интерактивный метод обучения.....	120
Венера Примова. Теоретические основы и практическая реализация корпусного подхода в преподавании русского языка	121
Дилрабо Рахимова. Использование цифровых инструментов при обучении русскому языку.....	123
Hikmatilla Abdinabiyev. Ta'lim sohasidagi islohotlar taraqqiyot garovidir	124
Ma'ruf Irgashev. O'quvchiga yo'naltirilgan yondashuv asosida til ko'nikmalarini rivojlantirish: nazariy asoslar.....	126
Shaxnoza Xamroqulova. Matematika darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy tarbiyasini pragmatik topshiriqlar orqali rivojlantirish	128
Nilufar Dumarova. Xalq ta'limi xodimlarining malakasini oshirish: modulli ta'limda differensial yondashuvning qo'llanilishi.....	129
Zafarbek Xaqiqatbekov. Universitetlarda stressni kamaytirishga qaratilgan innovatsion pedagogik texnologiyalar: nazariy asoslar, amaliy mexanizmlar va samaradorlik tahlili.....	132
Shoxista Rustamova. Talabalar tadqiqot kompetensiyalarini rivojlantirishda xalqaro grant va stipendiya tizimlarining roli	133
Gulruxsor Sharipova. O'quvchilar nutqini o'stirishda yozma ishlardan foydalanishning nazariy va metodik asoslari	135
Sadoqat Normurodova. Innovatsion yondashuvlar: elektron interfaol vositalar orqali "Alifbo"ni o'rgatish	137
Nigora Raxmatova. Innovatsion metodik yondashuvlar asosida tibbiyot yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarga chet tilini o'qitishni takomillashtirish.....	139
Gulhumor Usmonova. Qiyosiy tahlil: intensiv va ekstensiv o'qish metodlarining samaradorligi	140
Gulmira Mamatkarimova. Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning boshlang'ich ta'limdagi integratsiyasi.....	142
Dilafuz Kenjabayeva. Media ta'lim tizimida talaba yoshlarning muloqot madaniyatini shakllantirishning pedagogik asoslari.....	143
Nilufar Shakarova. Odina Saidaxmedova. Yozma nutqiy faoliyat va uni takomillashtirish yo'llari.....	145
Mohigul Abrarova. Kamaliddin Astankulov. Tarbiya darslarida multimedia va axborot texnologiyalarining integratsiyasi.....	147
Sarvar Baxodirov. Futbolchilarning jismoniy tayyorgarliklari orqali texnik maxoratini yaxshilash.....	148
Mahbuba Ikramova. Boshlang'ich sinflarda elektron ta'lim resurslaridan foydalanish: imkoniyatlar va muammolar	151
Dilnavoz Toxirova. Vocabulary Activities for Teaching Adjectives of People's Character.....	153
Maftuna Ibraximova. Effectiveness of Blended learning models in uzbek higher education.....	154
Nigora Khaydarova. Empirical Study of Pedagogical Conditions for Developing Students' Reflexive Competence in the Educational Process of Medical University Students	156
Nigora Irbutayeva. Rayxona Muxammadiyeva. Ruxshona Umirzakova. Talabalarining ijtimoiy faol shaxs sifatida rivojlanishida o'zini o'zi boshqarish tizimi va ta'lim texnologiyalarining roli.....	159
Shoxista Rustamova. Pedagogik ta'lim transformatsiyasi sharoitida talabalarining tadqiqiy kompetensiyalarini barqaror rivojlantirish modeli.....	161
Mahbuba Ikramova. Boshlang'ich sinflarda elektron ta'lim resurslaridan foydalanish: imkoniyatlar va muammolar.....	162
Shahnoza Ikramova. Kamaliddin Astankulov. O'quvchilarda ijtimoiy, emotsional va intellektual rivojlanishni rag'batlantirish	164
Chutkul Boltayev. Ingliz tilini o'qitishda Blended learning: an'anaviy va onlayn ta'limning integratsiyasi.....	165
Baxtiyorjon Baratov. Talabalarining ma'naviy madaniyatini shakllantirishda xalq og'zaki ijodining o'рни	167
Xusniya Axmedova. Evfemizmlarning nutqdagi leksik-semantik xususiyatlari.....	168
Sitorabonu Murodova. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kimyo fanidagi "Sirtlar" mavzusini CLIL metodi asosida o'qitish	169
Nozima Akbarova. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda klaster yondashuvning pedagogik imkoniyatlari	171
Gulhaya Bobomurodova. Tibbiy ingliz tilini o'rganishda o'yin texnologiyalarining o'рни	175
Ulugbek Karimov. Cyberpunk Genre in Contemporary Science Fiction Novels	176
Ma'rif Sag'dullayev. Shifokorlar nutq madaniyatida "o'zbek tilining sohada qo'llanishi" fanining o'рни, maqsad va vazifalari.....	179

this study highlights cyberpunk's enduring aesthetic and ethical questions about humanity and technology. As new technologies emerge and global challenges intensify,

cyberpunk's focus on alienation, power, and resistance ensures that it will remain a vital and critically rich genre in the 21st century.

References

1. Heffernan T. Cyberpunk and its Cultural Critique // Journal of Speculative Fiction, 1999, 15(3). – P. 45–59.
2. Cumbow J. Reaching for the Edge: Alastair Reynolds and the Evolution of Cyberpunk // Techno-Thriller Studies, 2017, 9(2). – P. 87–103.
3. Kern R. Futurism and Dystopia in Science Fiction. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
4. McHale B. Postmodernist Fiction: A New Literary Paradigm. – London: Routledge, 2005.
5. Harrison G. The Female Cyberpunk: Breaking Barriers in Science Fiction // Journal of Feminist Science Fiction, 1991, 7(2). – P. 34–47.
6. Moorcock M. Cyberpunk: Rebellion and Identity. – London: Quantum Press, 1994.
7. Todorov T. The Fantastic: A Structural Approach to a Literary Genre. – Cornell: Cornell University Press, 1975.
8. Moorcock, M. The Structure of Speculative Fiction: Egan's Philosophical Universe. – London: Earthlight Press, 2004.
9. McHale, B. Postmodern Science Fiction: Genre and Metafiction in Egan's Works. – New York: Routledge, 2001.
10. Vint S. Science Fiction and Posthuman Identity: Egan's Legacy // Journal of Science Fiction Studies, 2012, 25(1). – P. 73–90.
11. McHale B. Postmodern Science Fiction: Genre and Metafiction in the Cyberpunk Tradition. – New York: Routledge, 2001.
12. Bukatman, S. Cyberpunk and the Cultural Critique of Technology. – California: University of California Press, 1993.
13. Sterling B. Mirrorshades: The Cyberpunk Anthology. – New York: HarperCollins, 1996.
14. Jackson K. Exploring the Future: Identity and Consciousness in Cyberpunk Literature. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
15. Heffernan T. The Noir and the Future: A Study of Posthumanism in Science Fiction. – New York: Palgrave Macmillan, 2010.
16. Gibson W. The History of Cyberpunk: An Author's Perspective. – London: Faber & Faber, 2005.
17. Moorcock M. The Future Imagined: Ian McDonald's Science Fiction. – London: Faber & Faber, 2005.
18. Bukatman S. Cyberpunk and the Global South: Literary and Cultural Perspectives. – California: University of California Press, 2007.
19. Heffernan, T. Futures Past: Science Fiction and Cultural Representation. – New York: Palgrave Macmillan, 2009.
20. Vint S. Cyberpunk and the Politics of Representation: Gender, Race, and Class in McDonald's Work. – Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
21. Sterling B. The Cyberpunk Anthology: Reframing the Genre. – New York: HarperCollins, 2005.
22. Waldrop M. Biopunk: The Rise of Genetic Engineering and Its Impact on Society. – Cambridge: MIT Press, 2009.
23. Bukatman S. Cyberpunk and the Posthuman Condition. – California: University of California Press, 2007.
24. Heffernan T. Futures of the Human: Bioethics and the Body. – London: Palgrave Macmillan, 2009.

Ma'rif SAG'DULLAYEV,

Toshkent davlat tibbiyot universiteti 1-son o'zbek va xorijiy tillar kafedrası o'qituvchisi

SHIFOKORLAR NUTQ MADANIYATIDA “O'ZBEK TILINING SOHADA QO'LLANISHI” FANINING O'RNI, MAQSAD VA VAZIFALARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada shifokorlarning nutq madaniyatini shakllantirishda “O'zbek tilining sohada qo'llanishi” fanining o'рни va ahamiyati yoritilgan. Tibbiyot sohasida to'g'ri, aniq, me'yoriy va etikaga mos nutq shifokorning kasbiy kompetensiyasining ajralmas qismi hisoblanadi. Mazkur fan tibbiy terminologiyani o'zlashtirish, bemor bilan muloqot madaniyati, tibbiy hujjatlarni o'zbek tilida to'g'ri rasmiylashtirish, ilmiy nutqni rivojlantirish kabi ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: kompetensiya, termin, semantika, kommunikativ, psixologik yondashuv.

Annotation. In this article, the role and importance of the course “Use of the Uzbek Language in the Professional Field” in shaping the speech culture of physicians are highlighted. In the medical field, correct, precise, normative, and ethically appropriate speech is an integral part of a doctor's professional competence. This course helps develop skills such as mastering medical terminology, patient communication culture, proper preparation of medical documentation in Uzbek, and the development of scientific speech.

Keywords: competence, term, semantics, communicative, psychological approach.

Аннотация. В данной статье раскрыта роль и значение дисциплины «Применение узбекского языка в профессиональной сфере» в формировании речевой культуры врачей. В медицинской сфере правильная, точная, нормативная и этически выверенная речь является неотъемлемой частью профессиональной компетентности врача. Данная дисциплина способствует формированию таких навыков, как овладение медицинской терминологией, культура общения с пациентом, правильное оформление медицинской документации на узбекском языке, развитие научного стиля речи.

Ключевые слова: компетенция, термин, семантика, коммуникативность, психологический подход.

Qadimdan so'z buyuk shifobaxsh qudratga ega bo'lib kelgan. So'z odamzod zabanidagi eng aziz gavhardir. Mashhur yunon hakimi Buqrot “Inson ruhini davolamay, tanga shifo berib bo'lmaydi”, deb ta'kidlaganida aynan “so'z”ni nazarda tutgan [1: 20]. Qadimgi hind tabibi Sushruta: “So'z muloyim, yoqimli va umidvor qila oladigan, ruhga taskin berguvchi bo'lmog'i lozim”, deb yozgan edi [1: 20].

Tibbiyot sohasi inson hayoti va salomatligini bevosita belgilovchi, yuksak mas'uliyat talab etadigan sohalardan biridir. Shifokorning bemor bilan muloqoti, hamkasblar bilan ilmiy-amaliy fikr almashuvi, tibbiy hujjatlarni to'g'ri yuritishi

nutq madaniyati bilan chambarchas bog'liq. Shu bois oliy tibbiyot ta'limida “O'zbek tilini sohada qo'llanishi” fani shifokorlar nutq kompetensiyasini rivojlantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur fan mutaxassisning aniq, ravon, tushunarli va etika me'yorlariga mos nutqini shakllantirishga xizmat qiladi. Tibbiyot xodimining nutqi

- bemorda ishonch uyg'otuvchi psixologik omil;
- tashxis qo'yish jarayonida zarur bo'lgan muloqot kanali;
- muolajalar bo'yicha aniq ko'rsatmalar berish vositasi;
- tibbiy jamoada hamkorlik asosini yaratadigan til birliklaridir.

Demak, shifokor nutq madaniyati uning kasbiy mahorati bilan bir qatorda baholanadi. Mazkur fanning asosiy maqsadi – tibbiyot talabalari va shifokorlar uchun **adabiy o'zbek tilida** ravon, aniq va madaniyatli nutqni shakllantirish. **Fanning vazifalari quyidagilardan iborat:**

Tibbiy terminologiyani to'g'ri o'zlashtirish. O'zbekcha va xalqaro tibbiy atamalarining ma'nosi, qo'llanish o'rni, talaffuz va yozuv me'yorlarini o'rgatadi.

Bemor bilan muloqot madaniyatini shakllantirish. Nutq etikasi, kommunikativ qoidalar, hamdardlik va psixologik yondashuvni rivojlantiradi.

Tibbiy hujjatlarni o'zbek tilida to'g'ri rasmiylashtirish. Tibbiy kartalar, yo'llanmalar, xulosa, anamnez yozuvi va hisobotlarni aniq va me'yoriy til bilan yozishga o'rgatadi.

Davolash jarayonida aniq ko'rsatmalar berish ko'nikmalarini rivojlantirish. Ilmiy-texnik uslubda og'zaki va yozma nutq tafovutlarini o'rgatadi.

Ilmiy nutqni shakllantirish. Tahlil natijalarni yozish, ma'ruza taqdim etish, tibbiy maqola tuzish bo'yicha lingvistik ko'nikmalarni beradi.

Tibbiyotga oid nutq inson hayotining muhim qismiga xizmat qiluvchi nutq turlaridan biri. Bunday nutq murakkab diskursiv shakllanish bo'lib, tibbiyot bilan u yoki bu tarzda bog'liq bo'lgan turli jihatlar, janrlar va kommunikativ vaziyatlarda o'zini namoyon qiladi. Bularga talabalarga ma'ruzalar, hamkasblar va kichik xodimlar bilan rasmiy va norasmiy muloqot, bemor va uning qarindoshlari bilan muloqot qilish, bemorning kartasiga yozish, kasallik tarixini yuritish, kasallik varaqalari va ma'lumotnomalar berish kiradi [3: 26].

Shifokorlarning nutq madaniyati rivojlanishi uchun ushbu fan beradigan amaliy natijalar:

1. Tibbiy terminlardan to'g'ri foydalanish:

- terminlarning semantik farqlarini va tibbiy terminlarning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganadi. Masalan, ba'zi terminal

ko'p ma'nolilik xususiyatiga ega. Morfologiya – to'qimalarni tashqi tuzilishini o'rganadigan tarmoq (tibbiyot), so'zlarning tuzilishini o'rganadigan bo'lim (tilshunoslik);

- izohlar berishni, tahlil natijalarini bemaorga oson va sodda tilda tushuntirishni o'rganadi;
- noto'g'ri tarjima yoki omonimlar sababli keladigan xatolarni bartaraf etishga yordam beradi.

2. Bemor bilan muloqotda empatiya va aniqlikni ta'minlaydi:

- tashvishlangan bemorni tinchlantiradi, tashvishlangan va xavotirlangan bemorlarni sog'ayib ketishiga ishonтира olish kerak, bunday ko'nikmani tibbiyot xodimlariga singdirish lozim;

- noto'g'ri tushunishlarning oldini oladi, shifokor bemorni ishonтира kerak va bemor bilan til topshishi kerak. Bu o'rinda o'zbek deontology va terapevti E.Y.Qosimov: "Davoning boshi ishonchdan boshlanadi, ya'ni bemor shifokorga va uning berayotgan dori-darmonlariga ixlos qo'yishi kerak. Bu ishonchni paydo qiladigan inson, albatta, shifokoming o'zidir, uning go'zal nutqidir. Shifokor o'zining xatti-harakatlari, shirin so'zi va tashqi ko'rinishi bilan bemorlarning hurmatini qozonishi zarur" – deydi.

- davolash jarayoniga ishonch uyg'otadi.

3. Tibbiy hujjatchilik madaniyatini rivojlantiradi:

Shifokorning har bir so'zi huquqiy ahamiyatga ega. Fan tibbiy hujjatlarning rasmiy-idoraviy uslub me'yorlariga, tibbiy standartlarga, axborot xavfsizligi talablariga mos yozilishini ta'minlaydi.

4. Kasbiy muloqotda tilning aniq me'yorlarini mustahkamlaydi.

Shifokorlar o'rtasida aniq, qisqa, normativ gaplar bilan fikr almashish jarohlikdan tortib diagnostikaga qadar barcha jarayonlarda juda muhim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qosimov E.Y. Shifokorlarning nutq madaniyati va bemor bilan muloqot san'ati. – Toshkent: Yangi asar avlodi, 2007.
2. Boymirzayeva X.S. Shifokor muloqoti madaniyati // Jahon. 3-to'plam, 2025.
3. Барсукова М.И. Медицинский дискурс: стратегии и тактики речевого поведения врача: автореф. дис. ... канд.фил.наук. Саратов, 2007.